

Изх. № 336/16.09.2025 г.

ДО:
Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

КОПИЕ ДО:
Г-Н МЛАДЕН ШИШКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Г-ЖА ПАВЕЛА МИТОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО ЕНЕРГЕТИКА

Г-Н МАНОЛ ГЕНОВ
МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Г-Н ЖЕЧО СТАНКОВ
МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА

СТ А Н О В И Щ Е

по проект на закон за изменение и допълнение на Закона за ограничаване изменението на климата

През последните няколко десетилетия по целия свят се случват все по-чести и по-интензивни екстремни метеорологични явления в условията на променящ се климат. Това се установява и за България¹, като определя необходимостта от системна практическа работа за адаптация към специфичните за страната рискове от климатичните изменения и смекчаване на въздействието. Необходими са и законодателни действия, които по възможно най-добър начин да регламентират осъществяването на съответна национална климатична политика в рамките на европейската и международната. На първо място това означава промени в приетия през 2014 г. Закон за ограничаване изменението на климата² (ЗОИК).

¹ НИМХ. 2023: Годишен хидрометеорологичен бюлетин. стр. 23-26.

² Народно събрание на Република България. Закон за ограничаване изменението на климата.

Към момента на приемането на този закон България бе една от малкото страни в ЕС със закон, който „има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени³. 11 години по-късно ситуацията и по отношение на промените в климата, и на политиките за реагиране на тези промени – в глобални, регионални и национални мащаби, е съществено различна, с много по-конкретни и амбициозни цели на тези политики. От приемането си досега ЗОИК е променян многократно, най-вече, за да транспонира и приложи новото климатично законодателство на ЕС. Такъв е и случаят с предлаганите промени в закон за изменение и допълнение (ЗИД) на ЗОИК⁴ през септември 2025 г., с който се транспонират европейски директиви и се въвеждат национални мерки за прилагане на регламенти, влезли в сила през 2023 г.

I. Съществена част, както в първоначалния вариант на ЗИД на ЗОИК от април 2024 г., така и в настоящото предложение за ЗИД, са разпоредбите, които актуализират ЗОИК в съответствие с новата европейска климатична рамка, въвеждат цел за климатична неутралност до 2050 г. и разширяват обхвата на системата за търговия с емисии към транспорт и сгради, като премахват механизмите от Протокола от Киото. Със ЗИД на ЗОИК се въвежда много подробно регламентиране на действия/мерки от техническо естество, свързани с прилагането у нас на международното и европейско законодателство за намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ). Безспорна е важността на намаляването на тези емисии като елемент на климатичната политика, съответно - необходимостта от отразяване в националното ни законодателство. Особено важно е конкретизиране на съдържанието на ЗОИК с отчитане на специфичните национални обстоятелства.

II. Приветстваме създаването на нов чл. 2а, в който се предвижда приемането на обща дългосрочна национална цел за постигане на климатична неутралност и нулеви нетни емисии на парникови газове не по-късно от 2050 г., в съответствие с Парижкото споразумение и Европейския закон за климата.

III: Предлагаме да се институционализира секторната отговорност за интегриране на политиките по климата в министерствата, за да се гарантира реално изпълнение на закона (в частта му към чл. 4):

IV. Предлагаме изменения в съществуващите членове и създаването на нови членове в съответствие с мотивите в Приложение No. 1, както следва.

³ Чл. 2 от ЗОИК.

⁴ Народно събрание. 2025. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за ограничаване изменението на климата.

След като се запознахме с текста на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за ограничаване изменението на климата, от Коалиция за климата - България,

изразяваме следното становище и предлагаме следните текстове за преглед и допълнение към ЗИД на ЗОИК преди второ четене:

§ 1. Създава се нов чл. 26:

„Чл. 26. (1) В подкрепа на постигането на дългосрочната цел за климатична неутралност по чл. 2а, ал. 1 се определя междинна климатична национална цел за намаляване на нетните емисии на парникови газове с деветдесет на сто до 2040 г. спрямо базовата година за Република България по Протокола от Киото към Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата.

(2) Постигането на междинната климатична национална цел по ал. 1 се отчита при изготвянето на стратегически документи, мерки и дейности, свързани с ограничаване изменението на климата и справедлив енергиен преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика.

(3) Конкретните мерки и действия за постигане на междинната климатична национална цел по ал. 1 се планират и изпълняват, като се отчита необходимостта от осигуряване на справедлив социално-икономически преход, съхраняване и подобряване на конкурентоспособността на националната икономика, насърчаване и запазване на заетостта, както и насърчаване на енергийното развитие и енергийната сигурност на страната чрез ефективно използване на енергията и енергийните ресурси.“

§ 2. В чл. 3 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 думите „плановите и стратегиите по чл. 8 и 9“ се заменят с „плановите и стратегиите по чл. 8, 8а, и 9.“

2. Ал. 4 се изменя така “Създава се Национален експертен съвет по климата (НЕСК) като консултативен орган към Министерския съвет за координиране формирането и изпълнението на държавната политика в областта на изменението на климата.“

3. Ал. 5 се изменя така “Председателят на Народното събрание и министър-председателят могат да изискват становища от Националния експертен съвет по климата по въпроси, свързани с развитието на законодателството, политиките и мерките за изменението на

климата и адаптиране към последиците от това изменение в Република България.

4. Създава се нова ал. 6: “(6) “Националният експертен съвет по климата се състои от девет члена, представители на научните среди, специалисти с високи научни постижения или опит в извършването на научни оценки и предоставянето на научни консултации или с богат експертен опит в областта на климата и екосистемите, намаляването на емисиите на парникови газове, както и рисковете от, адаптирането и устойчивостта към изменението на климата.”

5. Създава се нова ал. 7: “(7) Мандатът на членовете на съвета по ал. 4 е 3 години, като членовете не могат да бъдат определяни за повече от два последователни мандата.”

6. Създава се нова ал. 8: “(8) Членовете на съвета по ал. 4 попълват декларация, че не е налице конфликт на интереси по отношение на дейността им като членове на този съвет.”

7. Създава се нова ал. 9: “(9) Решенията на съвета по ал. 4 се вземат с мнозинство от две трети на членовете му.”

8. Създава се нова ал. 10: “(10) Дейността на съвета по ал. 4 се подпомага от секретариат, който се създава като самостоятелно административно звено в структурата на администрацията на Министерския съвет.”

9. Създава се нова ал. 11: “(11) Секретариатът по ал. 10:

а/ извършва анализи и подготвя проекти на становища, препоръки и доклади в рамките на компетентността на съвета по ал. 4, включително проекта на годишен доклад за климата за предходната година и проекта на становище по проекта на Дългосрочната национална стратегия по чл. 8а, ал.1 за смекчаване изменението на климата и по проектите на докладите за оценка на напредъка по изпълнението ѝ;

б/ съгласува проектите на становища, препоръки и доклади с други органи на изпълнителната власт и техните администрации;

в/ подготвя материалите за обществените обсъждания на проектите на становища, препоръки и доклади.”

10. Създава се нова ал. 12: “(12) Дейността на Националния експертен съвет по климата се урежда с правилник, утвърден с решение на Министерски съвет.”

§ 4. Създава се нов чл. 3а:

“Чл. 3а (1) Националният експертен съвет по климата осигурява независим експертен и

научен принос в процеса на подготовка, изпълнение, отчитане и оценка на политиките, свързани с ограничаване изменението на климата и с адаптацията към последиците от това изменение.

(2) Съветът по ал. 1:

1. следи за постигането на целта за климатична неутралност по чл. 2а, ал. 1, както и на междинната национална климатична цел по чл. 2б, ал. 1, включително чрез годишните доклади по чл. 4б, ал. 1, както и като дава становища и препоръки при изготвянето на стратегически документи, мерки и дейности за изменението на климата и справедливия преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика;

2. изготвя становища относно годишния държавен бюджет по въпроси, свързани с конкретните мерки и действия в областта на климата;

3. изготвя други становища, препоръки и доклади в предвидените от този закон случаи;

4. поддържа сътрудничество и обменя опит със сходни органи и институции от други държави, както и с европейски и международни организации в областта на климатичните политики.

(3) Органите на изпълнителната власт и техните администрации са длъжни да предоставят информация за изготвяне на становищата, препоръките и докладите в електронно четим формат.“

§ 5. Създава се нов чл. 3б:

„Чл. 3б (1) Заседанията на Националният експертен съвет по климата са открити и се излъчват в реално време чрез интернет страницата на съвета. Съветът може да реши отделни заседания или обсъждането на конкретни точки от дневния ред да бъдат закрити.

(2) Информация за дейността на съвета по ал. 1, вкл. за неговия състав, дневния ред и решенията от неговите заседания и за изготвените становища, препоръки и доклади, се публикува на интернет страницата на съвета.

(3) Съветът по ал. 1 организира обществени обсъждания на изготвените становища, препоръки и доклади, които се обявяват на интернет страницата на Министерски съвет и на Портала за обществени консултации.“

§ 6. В чл. 4 се създават нови алинеи 3–7:

„(3) Всеки министър по ал. 1 определя в устройствения правилник на съответното министерство **организационно звено (дирекция/отдел)**, отговорно за интегрирането на държавната политика по изменението на климата в съответния сектор, включително за подготовката и изпълнението на мерки, мониторинг и докладване на напредъка по чл. 8, чл. 8а и чл. 8б.

(4) Министрите по ал. 1 определят **координатор по климата** (главен координатор/„chief climate officer“) на ниво висш държавен служител, който ръководи дейността по ал. 3 и представлява министерството в междусекторните формати по този закон. Името и контактите на координатора и звеното се публикуват на интернет страницата на министерството.

(5) В срок до **6 месеца** от влизане в сила на закона Министър-председателят, по предложение на Министъра на околната среда и водите, представя пред Министерския съвет **консолидирана карта на институционалната отговорност**, включваща звената по ал. 3 и координаторите по ал. 4; картата се публикува на интернет страницата на Министерския съвет.

(6) Министрите по ал. 1 осигуряват включване на съответните функции по ал. 3–4 в **длъжностните характеристики** на държавните служители от компетентните звена.

(7) С цел устойчиво изграждане на капацитет, Институтът по публична администрация (ИПА), съвместно с Министъра на околната среда и водите, разработва и провежда **ежегодни обучения по климатични политики** за служителите от звената по ал. 3 и координаторите по ал. 4; на всеки **три години** ИПА извършва анализ на потребностите от обучение по климатични теми за държавната администрация и публикува резултатите.“

§ 7. Създава се нов чл. 4б:

„Чл. 4б. (1) Националният експертен съвет по климата в срок до 30 юни на всяка година изготвя годишен доклад за климата за предходната година, включващ независима оценка, констатации и препоръки по отношение на:

1. динамиката на емисиите и поглъщанията на парникови газове в Република България през предходната календарна година, включително относно данните по чл. 63, ал. 1 и ал. 2, и чл. 67, ал. 2 и ал. 3;

2. адекватността и ефективността на настоящите и планираните действия по отношение на постигането на целите, определени в Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата по чл. 8 и в Дългосрочната национална стратегия за смекчаване

изменението на климата по чл. 8а;

3. изпълнението на стратегически документи, мерки и дейности за ограничаване изменението на климата и справедлив преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика;

4. възможностите и предизвикателства относно по-нататъшното постигане на дългосрочната национална цел в областта на климата по чл. 2а, ал. 1, междинната национална цел по чл. 2б, ал. 1 и необходимостта от допълнителни коригиращи действия по чл. 8б, ал. 3;

5. адекватността и ефективността на мерките за адаптация, включени в националната стратегия за адаптация към последиците от изменението на климата по чл. 10 и изпълнението на планираните мерки за адаптация по сектори, региони и общини;

6. значими развития, свързани с научните познания, технологичното развитие и добрите международни практики във връзка с изменението на климата и въздействието от изменението на климата в Република България и в трети държави;

7. развитие на правото на Европейския съюз и на международното публично право, свързани с контрола и намаляването на емисиите на парникови газове, увеличаване на поглъщанията на парникови газове, или с адаптирането към последиците от изменението на климата;

8. мотивирани препоръки за политики, мерки и дейности за ограничаване изменението на климата и справедлив преход, както и за адаптация към последиците от изменението на климата на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика, включително относно институционалния капацитет за изпълнение на климатични политики, мерки и дейности от съответните компетентни органи.

(2) Годишният доклад по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Националния експертен съвет по климата и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

(3) Министърът на околната среда и водите, подпомаган от компетентните министри по чл. 4, ал. 1, изготвя проект на писмено становище относно констатациите и препоръките в доклада по ал. 1 в тримесечен срок от неговото публикуване.

(4) Писменото становище по ал. 3 се приема от Министерския съвет по предложение на министъра на околната среда и водите, публикува се на интернет страницата на Министерския съвет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет, и се изпраща на Народното събрание заедно с доклада по ал. 1.

(5) Препоръките по ал. 1, т. 8, които бъдат приети от Министерския съвет като част от

писменото становище по ал. 3 са задължителни за изпълнение и следва да бъдат отразени в съответните стратегически документи, мерки и дейности или където е приложимо.“

§ 8. Създава се нов чл. 8а:

„Чл. 8а. (1) Министърът на околната среда и водите, подпомаган от компетентните министри по чл. 4, ал. 1 и след получаването на становище от Националния експертен съвет по климата, изготвя проект на Дългосрочна национална стратегия за смекчаване изменението на климата за постигане на общата дългосрочна национална цел за климатична неутралност по чл. 2а, ал. 1.

(2) Дългосрочната национална стратегия по ал. 1 определя общите стратегически, междинни и секторни цели, мерки и дейности за намаляване на емисиите парникови газове и постигане на целта по чл. 2а, ал. 1.

(3) Стратегията по ал. 1 се приема от Министерския съвет.

(4) Целите, мерките и дейностите, предвидени в Дългосрочната национална стратегия по ал. 1 се преразглеждат на всеки 5 години, за да се увеличи амбициозността им в съответствие с глобалния преглед по член 14 от Парижкото споразумение и процеса на преразглеждане на целите за климата съгласно приложимото законодателство на Европейския съюз.

(5) При преразглеждането на целите, мерките и дейностите, предвидени в Дългосрочната национална стратегия по ал. 1 се вземат предвид:

1. препоръките в приетите доклади на Европейската комисия за изпълнението на целта на Европейския съюз за неутралност по отношение на климата, определена в чл. 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30.06.2021 година за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999;

2. препоръките в докладите на министъра на околната среда и водите, докладите на компетентните министри по чл. 4, ал. 1 и докладите на Националния експертен съвет по климата относно изпълнението на Дългосрочната национална стратегия по ал. 1;

3. съществени промени в макроикономическите и международните условия, отчетени в Националната програма за реформи и Конвергентната програма на Република България;

4. най-новите научни познания, технологичното развитие и добрите международни практики относно ограничаване изменението на климата.

(7) Преразглеждането на целите, мерките и дейностите, предвидени в Дългосрочната национална стратегия по ал. 1 в срока по ал. 5 се извършва по реда на ал 1 и ал. 4.“

§9. Създава се нов чл. 86:

„Чл. 86. (1) Министърът на околната среда и водите, подпомаган от компетентните министри по чл. 4, ал. 1 и след получаването на становище от Националния експертен съвет по климата, изготвя на всеки три години доклад за оценка на напредъка по изпълнението на Дългосрочната национална стратегия по чл. 8а.

(2) Докладът по ал. 1 включва:

1. изчерпателен отчет за напредъка към постигането на дългосрочната национална цел за 2050 г. по чл. 2а, ал. 1;

2. изчерпателен отчет за напредъка към постигането на междинната национална цел за 2040 г. по чл. 2б, ал. 1, когато това е приложимо;

2. изчерпателен отчет относно изпълнението и ефективността на съответните политики, мерки и действия за намаляване на емисиите и увеличаване на поглъщането на парникови газове в Република България;

3. мотивирани препоръки за коригиращи политики, мерки и действия за намаляване на емисиите и увеличаване на поглъщането на парникови газове в Република България.

(3) Докладът по ал. 1 се приема от Министерския съвет, като мотивираните препоръки за коригиращи политики, мерки и действия са задължителни за изпълнение и следва да бъдат отразени в съответните стратегически документи, мерки и дейности за ограничаване изменението на климата и справедлив преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика.“

„Публична база данни (регистър) на емисионните фактори“ следва да се позиционира в Глава трета, Раздел I (Национална инвентаризация), след чл. 15, защото там са уредени органите и потоците данни за инвентаризацията (чл. 11–15).

§ 10. В чл. 12, ал. 2 се създава нова т. 4:

„4. участват в поддържането и актуализирането на публичния регистър на емисионните фактори по чл. 15а чрез представяне на предложения за фактори, обосновки, източници, диапазони на приложимост и оценка на неопределеността.“

(Досегашните т. 4 и т. 5 стават съответно т. 5 и т. 6.)

§ 11. В глава трета, раздел I се създава нов чл. 15а:

„Чл. 15а. (Публичен регистър на емисионните фактори)

(1) Министърът на околната среда и водите чрез Изпълнителната агенция по околна среда създава и поддържа публичен електронен регистър на емисионните фактори и коефициенти, използвани за националната инвентаризация на емисиите и поглъщанията на парникови газове, както и за други публични и корпоративни инвентаризации и отчети, когато не е предвидено друго в правото на Европейския съюз.

(2) Регистърът е общодостъпен, безплатен и се предоставя в отворени, машинночетими формати, включително чрез програмни интерфейси (API), като се осигурява достъп до архив на предходните версии.

(3) В регистъра се публикуват за всеки емисионен фактор най-малко: наименование, сектор и подсектор, дейност/гориво/продукт, функционална единица и единици за измерване, географско и времево покритие, методологично ниво (Tier), източник и дата на последна актуализация, диапазон на приложимост, оценка на неопределеността, бележки за качеството (QA/QC) и връзки към използваните методики и международни бази данни.

(4) Емисионните фактори се приемат въз основа на предложения от органите по чл. 12, ал. 1 и заинтересованите страни, след научна и експертна оценка и становище на Националния експертен съвет по климата по чл. 3а. При липса на национални фактори се прилагат по подразбиране стойности от приложимите ръководства на МГЕИК (IPCC) и бази данни, както и актове на Европейския съюз.

(5) Държавните органи и органите на местното самоуправление използват факторите от регистъра при изготвянето на инвентаризации и отчети, освен ако в приложими регламенти на ЕС е предвидено използването на конкретни фактори или методики, които имат предимство.

(6) Разработените в резултат на измервания и обосновани от данни секторно-специфични емисионни фактори имат предимство пред фактори по подразбиране, ако са приети по реда на ал. 4.

(7) Министърът на околната среда и водите ежегодно публикува план за актуализация на регистъра и доклад за извършените промени, а при значими изменения организира обществено обсъждане.

(8) Условиата и редът за разработване, приемане, публикуване, актуализиране и архивиране на емисионните фактори, включително правила за предотвратяване на конфликт на интереси

и участие на заинтересованите страни, се определят с наредба на министъра на околната среда и водите, издадена в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.

(9) Поддържането на регистъра се осигурява в рамките на утвърдената численост и бюджет на администрацията на МОСВ и ИАОС, както и чрез европейско и друго допустимо финансиране.“

§ 12. Навсякъде в този закон думите ”Националния експертен съвет по изменение на климата” се заменят с думите “Националния експертен съвет по климата”.

§ 13. В § 1 от допълнителните разпоредби се създават и следните нови т. 65 и т. 66:

„65. „Климатична неутралност“ е понятие, означаващо, че количеството на всички основни антропогенни емисии на парникови газове (въглероден диоксид, диазотен оксид, метан и флуорсъдържащи парникови газове) са равни или по-малки от количеството на поглъщанията на въглероден диоксид от атмосферата.“

„66. „Емисионен фактор“ е отношение между количеството емитиран парников газ или замърсител и единица количество от дейност, продукт или гориво, определено съгласно приложимите ръководства на Междуправителствената експертна група по изменението на климата (IPCC) и актове на Европейския съюз, както и националните методики.“

IV. Предлаганите в настоящия ЗИД промени в чл. 57, който се отнася за „Приходите от продажба чрез търг на всички квоти за инсталации, разпределени на Република България“ са една идея по-конкретни в съдържанието на ЗОИК с отчитане на специфичните национални обстоятелства. По-точно, след подробно описание за финансиране на какви дейности следва да се изразходват тези приходи, в ал. 2-8 се регламентира как следва да става самото изразходване на средствата. Това е промяна в положителна посока, но недостатъчна предвид на следните обстоятелства:

- размерът на генерираните приходи за България от продажби чрез търг на квоти за емисии на парникови газове варира през годините, тъй като в голяма степен зависи от борсовата цена на квотите, но в последните няколко години те са значителни по размер - по данни на

МОСВ за 2021 г. тези приходи са близо 1 630 000 000 лв.⁵, за 2022 г. генерираните приходи са 2 134 488 303 лв.⁶, а за 2023 г. - близо 2 293 000 000 лв.⁷;

- съгласно Закона за енергетиката, тези приходи постъпват в създадения през 2015 г. Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС), а в отчетите на Фонда⁸ има информация за размера на постъпленията в, и на изразходването на средствата от него. Прегледът на отчетите за последните няколко години показва вариране и в дела на приходите от продажби на квоти за емисии на ПГ (той е 48% през 2020 г., 61% през 2021 г., 34% през 2022 г.), и в начина/разпределението на изразходването на средствата от ФСЕС.

По Плана за възстановяване и устойчивост е заложена реформа в Компонент 4: Нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация, която бе една от най-важните реформи по плана, но и до момента не е изпълнена. Нейната цел бе подпомагането на инвестициите в нисковъглеродно развитие чрез устойчиво и целенасочено финансиране на широка група бенефициенти – крайни потребители на енергия – с оглед максимално постигане на целите за декарбонизация на българската икономика. В предлаганото изменение на ЗОИК не се споменава Националният фонд за декарбонизация, а отново се визира акт на Министерски съвет, който ще определи разходването на приходите от квоти по глава четвърта, раздел VIa.

Ето защо, с цел осигуряване на средства за системно и целенасочено декарбонизиране на сградния сектор и за постигане на въглеродна неутралност, предлагаме в ЗИД на ЗОИК, в § 43. Член 55, ал.4 и ал.5 да се изменят така:

(4) **49.9** на сто от приходите от продажба на търг на квоти по глава четвърта, раздел V, както и всеки остатък по ал. 2 се разходват от ФСЕС приоритетно за финансиране на дейности по чл. 57, ал. 1, т. 2, 8 и 9 по ред, определен с наредбата по чл. 36к, ал. 3 от Закона за енергетиката.

(5) **50** на сто от приходите от продажба на търг на квоти по глава четвърта, раздел V и **99.9** на сто от приходите от продажба на търг на квоти по глава четвърта, раздел VIa, да се разходват за финансиране на дейности по чл. 57, ал. 1, т. 8, 9 и 10 по ред, определен с акт на МС, като приоритетно се финансират дейности, които могат да допринесат за справяне със социалните аспекти на търговията с емисии, или една или повече от следните мерки:

⁵ МОСВ. Информация за осъществените тържни продажби на квоти за емисии на парникови газове и генерираните от тях приходи през 2021 г.

⁶ МОСВ. Информация за осъществените тържни продажби на квоти за емисии на парникови газове и генерираните от тях приходи през 2022 г.

⁷ МОСВ Информация за осъществените тържни продажби на квоти за емисии на парникови газове и генерираните от тях приходи през 2023 г.

⁸ Министерство на енергетиката. Отчети за дейността на фонд СЕС

V. Необходимо е въвеждането на механизми и процедури за независима оценка и редовно публично отчитане на напредъка за постигане на целите на политиката за ограничаване изменението на климата в България.

На първо място, с предложения в § 7 нов чл. 4б се предвижда Националният експертен съвет по климата в срок до 30 юни на всяка година да изготвя годишен доклад за климата за предходната година. Посочено е необходимото съдържание на годишния доклад за климата, включително относно адекватността и ефективността на настоящите и планираните действия по отношение на постигането на целите, определени в Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата по чл. 8 и в Дългосрочната национална стратегия за смекчаване изменението на климата по чл. 8а. Годишният доклад ще съдържа и оценка на адекватността и ефективността на мерките за адаптация, включени в националната стратегия за адаптация към последиците от изменението на климата по чл. 10 и изпълнението на планираните мерки за адаптация. Предвижда се Министерският съвет да приема становище относно констатациите и препоръките в доклада по предложение на министъра на околната среда и водите. Становището на Министерския съвет ще се публикува на интернет страницата на Министерския съвет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет, и ще се изпраща на Народното събрание заедно с доклада на Националния експертен съвет по климата. Тези предложения ще допринесат за по-голяма прозрачност в процеса на мониторинг и оценка на изпълнението на националните стратегически документи и планове за действие по изменението на климата. Очаква се те да допринесат за по-ефективна реализация и на мерките за смекчаване на изменението на климата, и за адаптация към последиците от него, включително чрез събирането на количествена и качествена информация относно всички основни аспекти на политиките, свързани с изменението на климата в Република България.

На второ място, с предложения в § 8 нов чл. 8б се предвижда министърът на околната среда и водите, подпомаган от компетентните министри по чл. 4, ал. 1 и след получаването на становище от Националния експертен съвет по климата, да изготвя на всеки три години доклад за оценка на напредъка по изпълнението на Дългосрочната национална стратегия по чл. 8а. Посочено е необходимото съдържание на доклада за оценка на напредъка на Дългосрочната стратегия. След приемането на доклада от Министерския съвет, съответните мотивирани препоръки за коригиращи политики, мерки и действия ще бъдат задължителни за изпълнение и ще бъдат отразени в свързаните стратегически документи, мерки и дейности за намаляване на изменението на климата и справедлив преход.

На трето място, принципите на отчетност и прозрачност по отношение на изпълнението на политиката за изменението на климата се гарантират и чрез състава и процедурите за работата на НЕСК. Както бе посочено по-горе, тези принципи се прилагат с разпоредбите на новия член 3б, който предвижда заседанията на съвета да са открити, да се излъчват в реално време чрез интернет страницата на съвета, както и да се публикува пълна информация за дейността на Съвета. В ал. 3 на чл. 3б се предвижда провеждането на

обществени обсъждания на становищата, препоръките и докладите на НЕСК, което ще засили степента на участието на обществеността в процеса на вземане на решения. Предложените промени в акта ще гарантират по-ефективен, редовен мониторинг и оценка на напредъка по постигането на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и адаптация към последиците от изменението на климата в България. Националният експертен съвет по климата ще изготвя годишни доклади за климата, които ще включват оценка на адекватността и ефективността на мерките за смекчаване и адаптация към последиците на изменението на климата. Тези доклади ще бъдат основа за редовната оценка на напредъка в изпълнението на националните стратегически документи за смекчаване и адаптация към изменението на климата. Предложените промени ще улеснят вземането на по-ефективни решения по отношение на климата и ще допринесат за повишаване на осведомеността на обществото относно състоянието на климата, напредъка в изпълнението на климатичните политики, и очакваните въздействия за различните заинтересовани страни. Това ще допринесе за постигане на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и за адаптация към последиците от изменението на климата в България, както и за изграждане на устойчива и устойчиво развиваща се национална икономика.

VI. В заключение може да се каже, че с предлагания ЗИД на ЗОИК се въвеждат необходими по текущото европейско законодателство промени, така че да се избегнат наказателни процедури към България. Тези промени, обаче, продължават практиката на реактивни, а не про-активни действия и без отчитане на увеличаващите се рискове от неблагоприятни ефекти от климатичните промени у нас. В този смисъл предлаганият ЗИД на ЗОИК не осигурява нужната правна основа на национална климатична политика за ефективно реагиране на тези промени. По-конкретно, регламентирането на действия/мерки за адаптиране към климатичните промени продължава да е недостатъчно. Това е свързано и с характера на политиката за реагиране на промени в климата – тя е „хоризонтална“ по своята същност и елементи от нея трябва да се въвеждат едновременно в различните сектори на икономиката. По тази причина климатичното законодателство следва да урежда специфични секторни и междусекторни отношения така, че да се оценяват и управляват по най-добър начин увеличаващите се рискове от неблагоприятни въздействия, свързани с промените на климата. ЗОИК и досега, а и според настоящия ЗИД, не осигурява регламент за осъществяването у нас на координирани действия за управление на тези рискове чрез въвеждане на съответни подзаконови актове. Това е едно основание да предложим в чл. 3, ал. 4 да бъде създаден „Национален експертен съвет по климата като консултативен орган към Министерския съвет за координиране на изпълнението на държавната политика в областта на изменението на климата“. Такъв Съвет много по-успешно би работил за осъществяване и на дългосрочни, и на своевременни про-активни действия съобразно динамиката на природните и политическите процеси у нас, без да зависи пряко от конкретно правителство/министър на околната среда и водите.

VII. Накрая, но не по важност, смятаме, че освен промени в ЗОИК, решение за националната климатична политика е стартирането в най-скоро време на процедура за приемане на съвсем нов законодателен акт, който:

- да отчита комплексния и хоризонтален характер на климатичната политика, прилагайки про-активен и цялостен подход при формулиране и осъществяване на национална климатична политика съобразно специфичните условия в страната понастоящем и в близко бъдеще,
- да регламентира практическа работа у нас за реагиране на проблеми, свързани с климатичните промени, като задава механизми за анализ и оценка на рисковете, общи за всички сектори на икономиката. Същевременно, да се регламентират необходимите действия за сфери/сектори от първостепенна важност за сигурността, живота и здравето на хората, които са и с най-голям риск от неблагоприятни ефекти от промените в климата.

Приложение No.1

МОТИВИ ОТ КОАЛИЦИЯ ЗА КЛИМАТА - БЪЛГАРИЯ ЗА ПРЕДЛАГАНИТЕ В ТОВА СТАНОВИЩЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В ПРОЕКТА НА ЗАОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОН ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Европейският съюз (ЕС) се стреми към постигане на високи цели в областта на климата и енергетиката до 2030 г. в съответствие с принципите на Парижкото споразумение относно изменението на климата от 2015 г. През юли 2021 г. ЕК предложи пакет законодателни предложения „Подготвени за цел 55“, включващ взаимосвързани предложения, които са насочени към гарантирането на справедлив, конкурентен и екологичен преход в ЕС до 2030 г. и след това.

Двете климатични цели на ЕС – за климатична неутралност до 2050 г. и поне 55% намаление на емисиите на парникови газове на Съюза до 2030 г. в сравнение с равнището от 1990 г., както и необходимостта от принос на всички сектори, бяха закрепени в законодателството на ЕС с приемането на Регламент (ЕС) 2021/1119 (Европейски закон за климата).

Чл. 2, параграф 1 от Европейския закон за климата предвижда, че емисиите на парникови газове и поглъщанията в ЕС трябва да бъдат балансирани най-късно до 2050 г., като към тази дата се постигне намаление до нулеви нетни емисии, а след това ЕС ще се стреми към постигането на отрицателни емисии. С изменение на чл. 15 от Регламент (ЕС) 2018/1999 беше предвидено изискване до 1 януари 2020 г. и след това до 1 януари 2029 г. и на всеки 10 години след това всяка държава членка да изготвя и представя пред ЕК своята дългосрочна стратегия, която е с перспектива от 30 години и е в съответствие с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Европейския закон за климата. Държавите членки следва, когато е необходимо, да актуализират тези стратегии на всеки пет години.

Същевременно Докладът на ЕК за България за 2022 г., придружаващ Препоръката на Съвета на ЕС относно националната програма за реформи на България за 2022 г. и съдържаща

становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2022 г. посочва, че с предприетите и взети до момента мерки България няма да успее да изпълни настоящите си цели за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. в секторите, които не са обхванати от схемата за търговия с емисии (СТЕ). Докладът констатира, че пътят на декарбонизация на страната в посока към дългосрочна неутралност по отношение на климата е все още неясен и липсват съответни цели и планове.

Амбициозността и обхватът на предложенията, включени в законодателния пакет „Подготвени за цел 55“, изискват цялостно преразглеждане на съществуващите политики, стратегически документи, процедури и законодателство на национално ниво в областта на изменението на климата. България, наред с останалите държави-членки на ЕС, в процеса на транспониране на измененията в действащи или нови директиви на ЕС, ще въведе множеството изцяло нови административни процедури, изискващи значителен експертен и финансов ресурс както в държавната администрация, така и в частния сектор.

В този контекст, националната политика и законодателство относно ограничаване изменението на климата следва да бъдат преразгледани и актуализирани, за да се гарантира съответствието с целите на ЕС и за да се осигури съгласуваност, ефективност, ефикасност, прозрачност и отчетност на планираните мерки и действия в Република България.

С предложения акт се цели създаването на интегрирана правна рамка в Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК) за постигане на климатичната цел на ЕС за климатична неутралност до 2050 г. Предложените промени в ЗОИК са насочени и към подобряване на правната сигурност, предвидимостта на политиката за намаляване на емисиите парникови газове за инвеститорите, гражданите и останалите заинтересовани страни, както и осигуряване на плавен преход на националната икономика и обществото към климатична неутралност. По-конкретно, с предложените промени в закона се цели:

1. Да се въведе междинна климатична цел за намаляване на нетните емисии с поне 90% до 2040 г.

Предвиждането на междинна климатична национална цел за намаляване на емисиите на

парникови газове най-малко с деветдесет на сто до 2040 г. спрямо базовата година за Република България по Протокола от Киото към Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата в § 2. ще осигури постепенния и справедлив преход на икономиката, подкрепяйки постигането на дългосрочната цел за климатична неутралност. Посочената междинна климатична цел е в съответствие с предвижданията на сценариите в Дългосрочната стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. на Република България.

Аналогично на дългосрочната национална цел, за междинната климатична цел се предвижда отчитане на междинната цел при изготвянето на стратегически документи, мерки и дейности за ограничаване изменението на климата и справедлив преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на националната икономика, като се отчита необходимостта от осигуряване на справедлив социално-икономически преход, подобряване на конкурентоспособността на националната икономика, насърчаване и запазване на заетостта, както и насърчаване на енергийното развитие и енергийната сигурност на страната чрез ефективно използване на енергията и енергийните ресурси.

В Дългосрочната стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. на Република България, приета с Решение № 809 на Министерския съвет от 21.10.2022 г., се посочва, че ключовите действия за постигане на климатична неутралност следва да се случат през периода 2030-2040 г. В тази връзка регламентирането на междинна цел за 2040 г. е признато вече на национално ниво в България като важен елемент на климатичната ни политика. В Европейския закон за климата (чл. 4) се призовава Комисията да излезе с предложение за определяне на обща за целия Съюз междинна цел за климата за 2040 г., за да се осъществи целта за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г., и да публикува доклад относно прогнозния индикативен бюджет за парникови газове за периода 2030—2050 г. (чл. 15, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1999).

В Съобщение на Комисията до Европейския Парламент, Съвета, Европейския Икономически и Социален Комитет и Комитета на Регионите “Подсигуряване на нашето бъдеще. Целта на Европа в областта на климата за 2040 г. и нейният път към неутралност по отношение на климата до 2050 г. — изграждане на устойчиво, справедливо и проспериращо общество” от 6 февруари 2024 г., Комисията представи като препоръчана цел

за 2040 г. („цел за 2040 г.“) намаление с 90 % на нетните емисии на парникови газове в сравнение с равнищата от 1990 г.

Междинната цел ще служи като крайъгълен камък при предстоящото изготвяне на политическата рамка за периода след 2030 г. и така ще се гарантира, че емисиите на парникови газове на страната ни действително ще намаляват в посока постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. Без цел за намаляване на емисиите парникови газове за 2040 г. България би рискувала да не изпълни дългосрочната си цел за климата за 2050 г. Освен това в Парижкото споразумение се призовава за по-често актуализиране на национално определените приноси на страните по него с цел все по-амбициозни колективни действия в областта на климата в световен мащаб, което допълнително притиска ЕС и държавите-членки за определяне на междинни цели.

2. Да се регламентира изработването и изпълнението на Дългосрочна национална стратегия за смекчаване на изменението на климата.

Както вече беше посочено, чл. 15 от Регламент (ЕС) 2018/1999 предвижда до 1 януари 2020 г. и след това до 1 януари 2029 г. и на всеки 10 години след това всяка държава членка да изготвя и представя пред ЕК своята дългосрочна стратегия, която е с перспектива от 30 години и е в съответствие с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата.

Първата Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. на Република България (Дългосрочната стратегия) беше разработена в рамките на проект за предоставяне на техническа подкрепа, финансиран от Европейския съюз чрез Програмата за подкрепа на структурните реформи за периода 2017-2020 г., и приета с Решение № 809 на Министерския съвет от 21.10.2022 г.

Същевременно към момента ЗОИК не предвижда в Глава втора, Раздел II процедура за приемането и актуализацията на Дългосрочната стратегия в съответствие с целта на Съюза за неутралност по отношение на климата, определена в чл. 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119 (чл. 15 и Приложение IV от Регламент (ЕС) 2018/1999).

С предложения в § 8 нов чл. 8а се предвижда изрична процедура за разработване и приемане на Дългосрочната стратегия. Предвижда се министърът на околната среда и водите, подпомаган от компетентните министри по чл. 4, ал. 1 от ЗОИК, и след получаването на становище от Националния експертен съвет по климата да изготви проект на Дългосрочна национална стратегия. Изискването за консултиране с Националния експертен съвет по климата има за цел да се осигури публичност, прозрачност и многостепенен диалог в областта на климата и енергетиката, в който местните органи, организациите на гражданското общество, бизнес общността, инвеститорите и други заинтересовани страни и широката общественост могат да вземат активно участие и да обсъждат постигането на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата в съответствие с изискванията на чл. 11 от Регламент (ЕС) 2018/1999. Предвидено е необходимото съдържание на Дългосрочната стратегия, така че тя да съдържа необходимата информация, стратегически цели, мерки и дейности, необходими за постигане на целите за климатична неутралност и нулеви нетни емисии на парникови газове не по-късно от 2050 г.

Предвижда се Дългосрочната стратегия да се приема от предложението на Министерския съвет, за разлика от досегашната процедура, при която Министерския съвет приема Дългосрочната стратегия директно на основание чл. 15 от Регламент (ЕС) 2018/1999 поради липсваща национална правна уредба относно процедурата за изготвяне и приемане на стратегията.

Важна част от предложения в § 8 нов чл. 8а е предвиденото в ал. 5 и 6 преразглеждане на Дългосрочната стратегия на всеки 5 години. С преразглеждането на целите, мерките и действията, заложи в Стратегията, следва да се увеличи амбициозността им в съответствие с глобалния преглед по член 14 от Парижкото споразумение и процеса на преразглеждане на целите за климата съгласно приложимото законодателство на Европейския съюз.

Преразглеждането и увеличаването на амбициозността на целите и мерките в Дългосрочната стратегия за смекчаване на изменението на климата е от решаващо значение по няколко причини. Първо, преразглеждането на Стратегията дава възможност за актуализиране на предвидените мерки и дейности, за да са съобразени с най-новите научни познания, технологичното развитие и добрите международни практики, свързани с

ограничаване на изменението на климата. Второ, преразглеждането на Стратегията е от съществено значение, за да се отговори на препоръките на Европейската комисия за повишаване на амбициозността на националните действия по отношение на климата и енергийния преход. Трето, преразглеждането дава възможност да се отчетат констатациите и препоръките от съответните доклади на компетентните държавни органи относно напредъка в изпълнението на Дългосрочната стратегия и да се предвидят коригиращи мерки и действия, когато е необходимо. Процедурата за преразглеждане на Дългосрочната стратегия също така дава възможност да се отчетат съществени промени в макроикономическите и международните условия, отчетени в Националната програма за реформи и Конвергентната програма на Република България, съответно препоръките на Съвета на ЕС в изпълнение на чл. 9, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики.

3. Да се засили ролята на Националния експертен съвет по климата

Със сегашния текст на чл. 3, ал. 4 от ЗОИК се създава Национален експертен съвет по изменение на климата (НЕСИК) като консултативен орган към министъра на околната среда и водите. Съгласно чл. 3, ал. 4 от ЗОИК в състава на НЕСИК се включват представители на Министерството на околната среда и водите, Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на енергетиката, Министерството на икономиката, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерството на финансите, Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Държавна агенция "Национална сигурност", Изпълнителната агенция по околна среда, Българската академия на науките, Националното сдружение на общините и юридически лица с нестопанска цел, чиято дейност има пряко отношение към ограничаване изменението на климата. В ЗОИК липсва изрично изброяване на функциите на НЕСИК. Не е предвиден нито броят членове на НЕСИК, нито честотата на заседанията му. Липсва законово изискване за независимост и прозрачност на

дейността на НЕСИК. Не са предвидени изисквания относно научната квалификация и опита на членовете на този Съвет.

Не е предвидена и мандатност на членовете на НЕСИК, което би могло да бъде допълнителна предпоставка за осигуряване на независимост на работата на съвета. Не се предвижда изискване за членовете на НЕСИК да не е налице конфликт на интереси по отношение на дейността им като членове на Съвета, както и изискване за периодично (годишно) докладване на дейността на НЕСИК. Не са предвидени функции на НЕСИК за периодична (годишна) оценка на изпълнението и ефективността на политиките и мерките, взети от компетентните държавни органи за намаляване на емисиите на парникови газове и за адаптиране към изменението на климата.

Едновременно с това през 2020 г. с ПМС № 86 от 30 април 2020 г. е създаден Консултативен съвет във връзка с Европейската зелена сделка (КСЕЗС) към МС. КСЕЗС е фокусиран върху осигуряването на координация относно изпълнението на задълженията на Република България в областта на политиките на ЕС, свързани с изменението на климата и изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ). Функциите на КСЕЗС частично се дублират с функциите на НЕСИК. Въпреки че КСЕЗС има значително по-детайлно формулирани функции, се наблюдават непрецизни формулировки и противоречия с действащата в Република България нормативна уредба (ЗОИК, ЗЕ, ЗФУКПС) относно компетентните държавни органи в съответните области на политика.

На практика и двата съвета – НЕСИК и КСЕЗС, са координационни, а не консултативни органи. Предварително определеният състав и на двата съвета се характеризира със значително превъзходство на представителите на държавните администрации от органи на изпълнителната власт. И при двата съвета се констатира изключително ограничено участие на заинтересованите страни и/или експерти с подходяща квалификация, опит и научни познания в областта на изменението на климата. И при НЕСИК, и при КСЕЗС липсват процедури, правила и изисквания за използване на независими експертизи и научни консултации, които да осигурят научно обосновано управление на политиката в областта на изменението на климата.

Поради изложените констатации в § 3, 4 и 5 се предлага създаването на нов Национален

съвет по климата.

Основните промени, които се предлагат в § 3, 4 и 5, са: конституирането на такъв съвет като научен консултативен орган към Министерския съвет, вместо към Министерството на околната среда и водите; с разширяване на функциите му се предоставя независим експертен и научен принос в процеса на подготовка, изпълнение, отчитане и оценка на политиките, свързани с ограничаване изменението на климата и с адаптацията към последиците от това изменение; и не на последно място - гарантирането на прозрачност и отчетност на работата на Съвета.

По-конкретно, с предложеното в § 3 изменение на чл.3, ал. 4 се предвижда създаването на Национален експертен съвет по климата (НЕСК) като консултативен орган към Министерския съвет за координиране на изпълнението на държавната политика в областта на изменението на климата, като наименованието на съвета се променя от „Национален експертен съвет по изменение на климата“ на „Национален експертен съвет по климата“, за да отрази неговата реална компетентност в целия спектър на държавната политика по климата, както за ограничаване изменението на климата, така и за адаптацията към последиците от това изменение. Друга основна промяна е свързана с издигането на статута на Съвета от консултативен орган към министъра на околната среда и водите в консултативен орган към Министерския съвет, който да осигурява координация в сферата на изпълнителната власт, както и сътрудничество с други държавни органи, органи на местното самоуправление и с неправителствени организации при определянето и провеждането на държавната политика в областта на климата в съответствие с чл. 21, ал. 1 от Закона за администрацията.

Предвиденото в § 3 изменение на чл. 3, ал. 5 засилва ролята и функциите на НЕСК като консултативен орган, който да подпомага със становища по въпроси, свързани с развитието на законодателството, политиките и мерките за изменението на климата и адаптиране към последиците от това изменение, провеждането на държавната политика по изменението на климата от компетентните органи за тази политика - Народното събрание (в лицето на председателя на Народното събрание) и Министерския съвет (в лицето на министър-председателя). Предложената в § 3 нова ал. 6 на чл. 3 осигурява независим експертен и научен принос. Предвижда се в състава на НЕСК да влизат представители на научните

среди, специалисти с високи научни постижения или опит в извършването на научни оценки и предоставянето на научни консултации или с богат експертен опит в областта на климата и екосистемите, намаляването на емисиите на парникови газове, както и адаптирането и устойчивостта към изменението на климата.

С предвидените промени в § 3, в новите ал. 7-8 на чл. 3 се изисква за членовете на НЕСК да не е налице конфликт на интереси по отношение на дейността им като членове на този Съвет, както и за мандатност като допълнителна предпоставка за осигуряване независимост на работата на съвета. Изискването за квалифицирано мнозинство от две трети на членовете на Съвета, предвидено в § 3, в нова ал. 9, гарантира по-висока степен на съгласие между членовете на Съвета, близо до консенсус, отколкото едно обикновено мнозинство би постигнало.

От гледна точка на осигуряване на непрекъснатост, оперативност и ефективност на работата на НЕСК е важно той да получи инструментална административна, аналитична и организационна подкрепа от Секретариат, който да се създаде като самостоятелно административно звено в структурата на администрацията на Министерския съвет, както е предвидено в § 3, в нова ал. 10 на чл. 3, като в следващата нова ал. 11 са описани основните функции на Секретариата.

Функцията на Националният експертен съвет по климата да осигурява независим експертен и научен принос в процеса на подготовка, изпълнение, отчитане и оценка на политиките, свързани с ограничаване изменението на климата и с адаптацията към последиците от това изменение, се определя в § 4, с разпоредбите на новия чл. 3а. Чл.3а описва и основните функции на НЕСК да следи за постигането на целта за климатична неутралност по чл. 2а, ал. 1, както и на междинната национална цел по чл. 2б, ал. 1, да осигурява експертна подкрепа при изготвянето на стратегически документи, мерки и дейности за изменението на климата и справедливия преход на национално, регионално и местно ниво за всички сектори на икономиката, и също да поддържа сътрудничество със сходни органи, институции и организации - европейски и международни, в областта на климатичните политики.

Прозрачността, отчетността и участието на обществеността са важни принципи при формирането на всяка политика на национално и местно ниво, и особено на политиките в

областта на климата, които са хоризонтални и засягат практически всички слоеве на обществото и сектори на националната икономика. Тези принципи са залегнали и в Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, в чл. 10 (Обществена консултация) и чл.11 (Многостепенен диалог в областта на климата и енергетиката). За гарантиране прилагането на тези принципи, в § 5 се предвижда създаване на нов член 3б, който предвижда заседанията на НЕСК да са открити по принцип и да се излъчват в реално време чрез интернет страницата на Съвета, както и публикуване на пълна информация за дейността му. В ал. 3 на чл. 3б се предвижда провеждането на обществени обсъждания на становищата, препоръките и докладите на НЕСК с цел засилване участието на обществеността в процеса на вземане на решения.

Мотиви към § 6 (изменение на чл. 4 ЗОИК т. 3-7: институционален капацитет и координация)

1) Причини за приемане:

Климатичната политика е по своята същност хоризонтална и изисква координирани действия във всички секторни политики. Още от 2014 г. чл. 4, ал. 2, т. 2 ЗОИК възлага на министрите да създадат отговорни звена и да развиват тематичен капацитет. Практиката показва, че в значителна част от министерствата липсва изрично определено звено и/или ясно разписани функции в длъжностните характеристики, което води до фрагментирано планиране, затруднен мониторинг и ниска изпълнимост на мерките. Новите европейски изисквания (ИНПЕК/дългосрочна стратегия, разширяване на СТЕ, социални аспекти на прехода) увеличават натиска за ясна вътрешноведомствена отговорност и междусекторна координация.

2) Цели на предложението:

- Институционализиране на секторната отговорност чрез изрично посочено организационно звено по климата във всяко министерство.
- Създаване на една точка на контакт и управленска отговорност чрез координатор по

климата (висш държавен служител).

- Прозрачност и проследимост чрез публични контакти и консолидирана карта на институционалната отговорност.
- Интегриране на отговорностите по климата в длъжностните характеристики.
- Устойчива система за обучение през ИПА (ежегодни обучения и тригодишни анализи на потребностите).

3) Как се постига (съдържание на § 6):

Създават се нови ал. 3–7 в чл. 4, които:

- задължават министрите да определят организационно звено (дирекция/отдел) с функции по планиране, изпълнение, мониторинг и докладване (връзка с чл. 8, 8а и 8б);
- въвеждат координатор по климата на ниво висш държавен служител;
- предвиждат в 6-месечен срок публична консолидирана карта на звената и координаторите;
- изискват вписване на функциите в длъжностните характеристики;
- възлагат на ИПА ежегодни обучения и тригодишни анализи на потребностите.

4) Очаквани резултати и ползи:

- По-бърза и последователна подготовка на мерки по ИНПЕК и дългосрочната стратегия;
- Подобро междуведомствено съгласуване и по-малко дублиране;
- По-надежден мониторинг и докладване (вкл. към НЕСК по чл. 3а и годишния доклад по чл. 4б);
- По-висока административна предвидимост за бизнеса и общините;
- Намален риск от процедури за нарушение.

5) Влияние върху заинтересованите страни:

- Министерства: яснота „кой за какво отговаря“, по-добро планиране и отчетност;
- Общини: по-лесен достъп до експертиза и координация по хоризонтални мерки;
- Бизнес и граждани: повече прозрачност (публични контакти), по-бърз достъп до

информация и програми.

6) Финансови и административни последици:

Предложението е бюджетно неутрално в основната си част – възможно е изпълнение чрез реструктуриране и вътрешна организация. За обученията се използва капацитетът на ИПА по реда на годишните планове; евентуалните минимални допълнителни разходи се покриват в рамките на съществуващите бюджети и/или по програми за повишаване на капацитета. Натоварването е умерено и съответства на европейската рамка.

4. Да се гарантира отчетност и прозрачност по отношение на изпълнението на политиките за климата

Към момента ЗОИК не предвижда ясни процедури за докладване, мониторинг, оценка на изпълнението, текущ контрол и/или други изисквания относно изпълнението на Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) по чл. 8. Не е предвидено изготвянето и публикуването на доклади за напредъка по изпълнение на ИНПЕК. ЗОИК предвижда, че министрите по чл. 4, ал. 1 „предоставят на министъра на околната среда и водите необходимата информация и оказват съдействие за осъществяване на правомощията му по този закон“ (чл. 4, ал. 2, т. 1 от ЗОИК). Обаче ЗОИК не посочва ред, срокове и необходимо съдържание на информацията, която следва да се предоставя от останалите министри на министъра на околната среда и водите, включително индикатори за продукти, резултати и въздействия, както и за отчитане на финансови и бюджетни показатели на мерки и дейности относно интегриране на държавната политика по ограничаване изменението на климата в съответните секторни и интегрирани политики. ЗОИК не предвижда и механизми за редовно периодично отчитане пред Народното събрание от страна на МС, министъра на околната среда и водите и останалите министри по чл. 4, ал. 1 относно изпълнението на съответните цели на политиките по изменението на климата. Също така, ЗОИК не предвижда механизми за редовни независими оценки на напредъка по прилагането на закона, както и в проекта за правилник на НЕСИК не се предвижда процедура и/или конкретни функции на Съвета относно изготвянето на оценки на напредъка по изпълнение на ЗОИК и съответните национални стратегически документи

и планове за действие.

Липсата на систематизирана, леснодостъпна и разбираема информация относно политиките, свързани с изменението на климата, стои в основата на ограничената информираност на заинтересованите страни в България, а оттам – и на тяхната ангажираност.

Като цяло българските граждани и останалите ключови заинтересовани страни нямат задълбочено разбиране относно специфичните рискове, пред които е изправена България поради изменението на климата, предприетите до момента мерки и дейности, както и относно възможните варианти за действие.

Специално проучване на Евробарометър, проведено в периода март–април 2021 г., показва, че един на всеки 20 респондента в България (5%, при 18% средно за ЕС) смята, че изменението на климата е единственият най-сериозен проблем пред света. Темата е на шесто място сред най-важните политически проблеми у нас и делът на респондентите, които я споменават, е най-ниският в ЕС. В същото време близо девет от всеки десет респонденти в България (89%, при 90% за ЕС) са съгласни, че емисиите трябва да бъдат сведени до минимум, а остатъкът – компенсирани, така че икономиката на ЕС да стане климатично неутрална до 2050 г.

Четири години по-късно, според специалното проучване на Евробарометър, проведено през февруари–март 2025 г. (публикувано юни 2025 г.), огромното мнозинство от европейците (85%) смятат изменението на климата за сериозен проблем, 81% подкрепят целта за климатична неутралност до 2050 г., 88% настояват ЕС да увеличи възобновяемата енергия и енергийната ефективност, а 75% са убедени, че намаляването на вноса на изкопаеми горива ще подобри енергийната сигурност и ще донесе икономическа полза за ЕС. 38% от гражданите вече се чувстват лично изложени на климатични рискове (в ред държави – над 50%). 85% виждат климатичните действия като приоритет за общественото здраве, а 83% – като фактор за по-добро качество на живота.

България през 2025 г. Данните за страната показват догонване, но и разлики спрямо ЕС. Само 33% от българите заявяват, че са предприели действие срещу изменението на климата през последните шест месеца (ЕС: 59%). 41% смятат, че климатичните промени са *много*

сериозен проблем, 46% — доста сериозен. 73% подкрепят целта за климатична неутралност до 2050 г., а 67% са на мнение, че инвестициите за преход са по-малки от щетите от бездействието. 55% считат, че националните медии не осигуряват достатъчно информация по темата (над средното за ЕС).

Проучване на Европейския съвет за външна политика (ЕСВП), проведено от „Алфа Рисърч“ през януари 2021 г. показва, че според 85%, от българските граждани климатичните промени и глобалното затопляне са проблем от изключителна важност. Въпреки големия интерес към темата, три четвърти от респондентите не са информирани за българската позиция и биха искали повече дискусия от официалните власти по това какво се планира, съответно осъществява. Необходимостта от допълнителна информация посочват 51% от българите, които биха се включили в образователни инициативи по темата. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата 2030 констатира, че осведомеността за конкретните проблеми на адаптацията към изменението на климата както сред обществеността, така и сред други заинтересовани страни, остава ограничена.

5. Публична база данни (регистър) на емисионните фактори:

Инвентаризацията на парникови газове е институционален процес, който е тясно свързан и зависим от Емисионните фактори, които от своя страна са съотношенията между количеството парникови газове, емитирани от дадена стока, услуга или дейност, и единица количество от тази стока, услуга или дейност.

В България не съществува регистър на Емисионните фактори. Националният отчет за инвентаризация на парниковите газове изготвян от Изпълнителната агенция по околна среда е единствения документ, който предоставя авторитетни Емисионни фактори.

Националният статистически институт публикува само Емисионни фактори на някои горива във връзка със Системата за търговия с емисии на Европейския съюз стартирала през 2005 г.

Необходима ни е ясна публична процедура за определяне на достъпни, споделими и ясно определени Емисионни фактори, които да служат за всички институции и фирми и да се използват в калкулатори, инвентаризации и отчети на парникови газове.

1) Необходимост и съответствие с действащата уредба.

Националната инвентаризация е уредена в чл. 11–15 ЗОИК, а чл. 12, ал. 2 вече предвижда

участие на компетентните органи при разработване/определяне на „национални емисионни фактори/коэффициенти“.

Липсва обаче централизирана, публична и машинночетима база данни, което затруднява съпоставимостта, проверимостта и повторната употреба на данните от държавата, общините и бизнеса.

Създаването на регистър в рамките на този раздел е естествено продължение на уредбата и не изисква нова институционална архитектура, а използва капацитета на МОСВ/ИАОС и експертизата по чл. 12. Министерство на околната среда и водите

2) Качество на данните и намаляване на административната тежест.

Единни, версионирани фактори + QA/QC метаданни осигуряват проследимост и намаляват грешките и разминаванията между различни отчети. Отворен достъп (вкл. API и архив) позволява автоматизация на инвентаризациите и по-бързо одитиране.

3) Съгласуваност с международните практики.

Регистърът „стъпва“ върху IPCC ръководствата/EFDB и релевантните актове на ЕС, като допуска национални, измерени фактори с предимство спрямо „default“ – стандартна логика в инвентаризациите (Tier-подход).

4) Прозрачност и участие.

Въвеждат се ежегоден план/доклад за актуализации и обществени обсъждания при значими промени. Връзката с Националния експертен съвет по климата гарантира научна валидност и независим контрол.

5) Реалистична изпълнимост.

Технически регистър от този тип може да се изгради и поддържа с минимален екип и бюджет, като се използват налични ИТ решения и европейско финансиране. Законът не фиксира конкретни суми; ресурсът се осигурява в рамките на текущите бюджети + външни източници.

От името на Коалиция за климата – България

Коалиция за климата – България (ККБ) е неформална платформа, създадена през 2005 г. Тя обединява нестопански и стопански организации и индивидуални членове, активни в сферата на адаптацията и смекчаването на климатичните промени, причинени от човешка дейност. ККБ съвместява усилията на членовете ѝ за застъпнически, образователни, научни и обществено-информационни дейности в различни сфери, целящи намаляване на антропогенните промени в климата. ККБ изготвя предложения и становища по планове, стратегии и закони, свързани пряко или косвено с изменението на климата. Нейни представители участват в междуведомствени работни групи и граждански съвети, работещи на национално и международно ниво.

За допълнителна информация и връзка с експертите, изготвили становището:

Иван Куцаров, ръководител проекти във Фондация “БлуЛинк” и координатор на “Коалиция за климата”.

Тел.: 0876 775 170, e-mail: ivan@bluelink.net

Пламен Пеев, старши юридически съветник във Фондация „БлуЛинк“.

Тел.: +37256879007, e-mail: peevp@gmail.com

За Коалиция за климата – България

Фондация “БлуЛинк” подкрепя и координира дейностите на Коалиция за климата.

**PAVEL PAVLOV
ANTONOV**

Digitally signed by PAVEL
PAVLOV ANTONOV
Date: 2025.09.16 17:28:28 +02'00'

С уважение,

Павел Антонов, PhD,
Управляващ редактор и съучредител
Фондация „БлуЛинк“

Приемна НС

From: Ivan Koutzaroff <ivan@bluelink.net>
Sent: 17 септември 2025 г. 10:41
To: Приемна НС; edno_gishe@moew.government.bg; e-energy@me.government.bg
Cc: Office BL; Наталия Киселова; Младен Шишков; Павела Митова
Subject: СТАНОВИЩЕ ПОДЗИД НА ЗОИК - КОАЛИЦИЯ ЗА КЛИМАТА БЪЛГАРИЯ
Attachments: Становище по ЗИД на ЗОИК за 16.09.25 signed.pdf

Уважаеми дами и господа,

В прикачения файл ще откриете **Становище по проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за ограничаване изменението на климата, изготвено от Коалиция за климата – България.**

Молим документът да бъде разпределен към съответните ресорни комисии и отговорни лица. Ще сме Ви благодарни, ако ни бъде предоставен входящ номер в отговор на настоящото писмо.

Предварително благодарим за съдействието!

С уважение,
Иван Куцаров
Координатор Коалиция за климата – България

Иван Куцаров
Ръководител проекти
Фондация БлуЛинк
BlueLink.net/en
ivan@bluelink.net
Телефон: +359 876 77 51 70

